

Na de moeder van alle verkiezingen

André Mommen

De voorbije moeder van alle verkiezingen heeft allicht minder de politieke en sociale verhoudingen op hun kop gezet dan sommigen hadden verwacht. Ondanks de ruime overwinning van de N-VA is er eigenlijk geen sprake van een aardverschuiving geweest. Bart De Wever incasseerde alleen maar de verloren stemmen van het Vlaams Belang en van LDD. Hij heeft ook niet kunnen beletten dat de drie traditionele partijen samen in Vlaanderen een meerderheid kunnen vormen. Als alles voor de N-VA tegenzit, dan verliezen ze zowel in Vlaanderen als in België de formatie. Het is een spookscenario voor de burgemeester van Antwerpen die dan verplicht wordt vanuit zijn stadhuis loze commentaren de wereld in te sturen. Totdat de media en de kiezers dat zat zijn.

De verkiezingen hebben ook aangetoond dat het in elkaar gedokterde politieke systeem van de vele staats-hervormingen tegen een schokje kan. Ook tegen de trukendoos van De Wever. Een rattenvanger kan electoraal onder bepaalde omstandigheden wel goed scoren, maar ten slotte heeft de antisysteemstrategie van De Wever hem niet meer dan eenderde van de Vlaamse kiezers opgeleverd. Met de restanten van het Vlaams Blok levert dat De Wever niet meer dan 40 procent Vlaamse kiezers op die zijn kant op kijken. Voor hoe lang nog? De ballon van De Wever zal ooit leeglopen als hij niet met tastbare resultaten komt. Zoals dat met het Vlaams Belang is gebeurd.

De tactiek van De Wever om niet meer een staats-hervorming te eisen die

België volledig uitkleedt, maar wel in te spelen op een sociaaleconomische politiek voor Vlaanderen die haaks zou staan op de Waalse, was slim. Allicht té slim om er kiezers van bij de traditionele partijen weg te lokken. Immers, bij die kiezers bestaat een brede consensus dat men grosso modo de toch al sterk geneoliberaliseerde welvaartsstaat moet zien in stand te houden. De belangen zijn immers te groot. Wie wil dan kiezen voor een politiek die de onzekerheid rond de werkloosheidsuitkeringen en de pensioenen alleen maar vergroot? Ook werd het al snel duidelijk dat De Wever met zijn pleidooi voor het "Duitse model" wel een "verandering" op het oog had, maar niet noodzakelijk een "verbetering". Integendeel. De studies over de steeds maar groter wordende sociale ongelijkheid en de groeiende armoede vlogen over tafel. Het moet voor velen duidelijk zijn geweest dat de N-VA vooral sprak in naam van de

Vlaamse ondernemers die uit zijn op forse loonkostenverlagingen en belastingvoordelen ten koste van de loon- en uitkeringstrekkers. Met de "leuke" belofte dat meer winst ook meer werk zal opleveren. Om dat programma echter te realiseren zou De Wever bondgenoten moeten vinden. Of de VLD en/of CD&V hem hierin zullen willen volgen, is maar de vraag.

Een pluspunt was ook dat eindelijk de verkiezingsprogramma's ook eens financieel-economisch werden doorgelicht om de populistische praatjes en fantasieën in te dijen. Aanvankelijk waren de politieke kopstukken daar niet voor te vinden. Uit angst dat hun manoeuvreerruimte zou worden ingeperkt. Maar intussen is de macht van de media zo groot geworden dat een dergelijk rekenwerk vooraf niet meer tegen te houden is. Ook dat rekenwerk leverde interessante gegevens op. Eindelijk kon men in cijfertaal

Vlaams gewest	2010	2012	2014	2010	2014	2014
				tav 2010	tav 2012	tav 2010
Vlaams Belang	12,3%	8,9%	5,8%	-3,4%	-3,1%	-6,5%
N-VA	27,8%		32,4%	0,7%	3,9%	4,6%
LDD	3,7%		0,7%	-3,7%	0,7%	-3,0%
R/ER	43,9%		38,9%	-6,4%	1,5%	-5,0%
Open Vld	13,6%		15,5%	0,9%	0,9%	1,9%
Sp.a	14,6%		14,0%	-14,6%	14,0%	-0,6%
CD&V	17,3%		18,6%	4,2%	-2,9%	1,3%
GROEN!	6,9%		8,6%	-6,9%	8,6%	1,7%
PVDA+ PTB	1,4%	2,1%	2,8%	0,7%	0,8%	1,5%
Andere	2,3%		1,5%	22,1%	-22,9%	-0,8%
Totaal	100%	100%	100%			

Bron: Jan Hertogen

vastleggen wie er bij een bepaalde belastingmaatregel op vooruit zou gaan en wie de rekening zou betalen. Los van het feit dat iedere economische voorspelling veel foutenmarges bevat, voorkwam dat rekenwerk heel wat schaduwboxen. Maar heeft het ook een pertinent effect gehad op het kiesgedrag van velen? Eigenlijk niet. Want ondanks het feit dat het programma van N-VA werd afgerekend op zijn demagogische “merites” hebben toch nog velen zich laten verleiden door het populaire vijandbeeld opgehangen door De Wever: de “luie”Waal leeft op de kap van de “hardwerkende” Vlaming. Velen in Vlaanderen stemmen blijkbaar vanuit hun “buikgevoel”. Ook dat is te verklaren. In een tijd van voortgaande internationalisering van de economie kruipt men graag terug binnen de comfortzone van het “eigen volk” en kiest men voor een populistische Leider die het “establishment” te grazen neemt. Of een dergelijke

“kampioen van de kleine man” ook de verhoopte Robin Hood is laat men graag buiten beschouwing. De vijand – de PS hier – zit immers aan de andere kant van de taalgrens. Die PS speelt dan onder één hoedje met de verraders van de Vlaamse zaak in eigen kring en dat laatste verklaart waarom elke verandering ten goede moet mislukken. Kortom, de Vlaming als gedoodverfde underdog laat zich altijd bedotten. Uit nog steeds eigen lammegoedzakkerij.

Opmerkelijk is ook dat de N-VA nu onverholven het economisch programma van Voka verdedigt. Duitsland moet in deze dan Vlaanderen de weg wijzen. De afbraak van de sociale zekerheid zou immers direct worden beloond met meer werkgelegenheid. Zoals het “Duitse model” zou hebben “bewezen”. Werklozen horen immers te worden getrakteerd op een mini-job. Tegen een hongerloontje. Want

dan verdwijnen ze uit de uitkeringsbestanden. Of er in Vlaanderen werklozen te vinden zijn voor dat “Duitse model” zou eens moeten worden onderzocht. Een werkloze professor (van VUB) die door het OCMW van Lanaken gedwongen werd om aardbeien te gaan plukken, heeft inmiddels al de media gehaald.

Velen hebben onmiddellijk De Wever met zijn verkiezingsuitslag gefeliciteerd. Hij heeft immers het Vlaams Belang leeggegeten. Voorwaar een huzarenstukje. Zelfs Guy Verhofstadt bekende dat hem dat indertijd niet was gelukt. Inderdaad: het infame Vlaams Belang is bijna helemaal leeggegeten. De kiezer, ook die van het Vlaams Belang, gedraagt zich nu steeds meer als een trekvogel. En alle stemmen tellen voor de politieke machtsvorming. Waar ze ook vandaag komen. Dus waarom zich niet op de borst kloppen bij het massaal binnenhalen van de kiezers van uiterst rechts. Alsof die daarmee ineens tot echte democraten zouden zijn bekeerd. Toch wezen sommigen ook meteen op de ongemakkelijke erfenis die De Wever hiermee heeft gedaan. De N-VA verschijnt nu als de “nette” variant – want opvolger – van het Vlaams Belang.

Een “radicaal links alternatief” heeft zich ook aangediend. Vooral met de doorbraak van de PTB-Go! In de provincies Luik en Henegouwen werd telkens een kamerzetel behaald. In Brussel zelfs vier zetels in het regionale parlement. Het is nu wachten op een nog grotere bres in de vesting van de PS. Die PS zou dan met een linkse oppositie op alle politieke niveaus worden geconfronteerd. Wat de gepaste media-aandacht moet opleveren.

Omdat de beweging onder de kiezers in Wallonië nogal complex was – ook uiterst rechts behaalde meer stemmen dan verwacht –, kan men zomaar niet direct beweren dat PS en PVDA-Go! communicerende vaten zijn. Ecolo werd immers gehalveerd. Wel is duidelijk dat PVDA-Go! kon

voortbouwen op de goede uitslagen behaald tijdens de voorbije gemeenteraadsverkiezingen in de traditionele arbeidersbolwerken die nu door de staalcrisis van de sociaaleconomische kaart worden geveegd. Een deel van de oude arbeidersklasse heeft daarom electoraal de PS willen afstraffen. Hierin werd ze aangevuurd door heel wat vakbondsmilitanten die hun leefwereld vernietigd zagen.

Of dat arbeidersverzet ook zal leiden tot het uitwerken van beleidsalternatieven zal de toekomst uitwijzen. De PS heeft laten zien dat ze niet geporteerd is voor het instandhouden van de Waalse staalindustrie, maar liever in toekomstgerichte sectoren wil investeren. Probleem is dan wat er moet gebeuren met de inmiddels op de keien geschopte

metaalbewerkers. En ook met de oude industriewijken waar de werkloosheid de sociale verhoudingen ontwricht.

Hoe radicaal links dan met dat gegeven zal omgaan, kan nog stof voor discussie opleveren. Waar gaat men de middelen vinden om het sociaaleconomisch weefsel in dat deel van Wallonië te herstellen en zo de welvaart terug te brengen? Immers, veel is ook afhankelijk van de Europese politiek (en subsidies) ter zake. En zoals iedereen weet: de EU heeft geen industriepolitiek. Die laat men aan de vrije bewegingen van het kapitaal en vooral de concurrentie over. Alle reeds gemaakte studies over de Waalse economie kunnen weer eens tegen het licht worden gehouden om alternatieven en mogelijkheden tegen elkaar af te wegen. Dat zijn dan weer

intellectuele oefeningen die op korte termijn moeten worden gemaakt, wil radicaal links ook effectief alternatieven kunnen doordrukken.

Wat in Wallonië is gelukt, mislukte in Vlaanderen. De PVDA+ is hier in vergelijking met de gemeenteraadsverkiezingen ter plaatse blijven trappelen. Peter Mertens haalde in Antwerpen de vurig verhoopte kamerzetel net niet. Toch leek hem aanvankelijk alles mee te zitten: veel mediabelangstelling, grote mobilisatie in de publieke ruimte, debatten, medewerking van de linkse splinters. Van Mertens werd verwacht dat hij zichzelf zou overtreffen door ook in de provincie goed te scoren. Dat laatste is hem niet gelukt. De vooruitgang was hier ook miniem. Mertens bleef dus de exponent van een Antwerpse stadspartij. Hiermee ging een belangrijk psychologisch moment verloren. PVDA+ kon immers niet inbreken in het rechtse electoraat, het reservoir van de proteststemmers. Daar in vergelijking met de gemeenteraadsverkiezingen de N-VA in het kanton Antwerpen stemmen verloor, zou het goed zijn te weten waar die stemmen naartoe zijn gegaan. En over heel Vlaanderen uitgesmeerd was de vooruitgang van PVDA+ evenmin indrukwekkend. Groen deed het in Antwerpen beter dan verwacht. Zat Groen de doorbraak van de PVDA+ in de weg? Allicht. Groen heeft zich programmatisch ook verbreed door nu ook aandacht te hebben voor sociaaleconomische thema's om zo verschijnselen als armoede en werkloosheid te bestrijden.

En dan waren er ook nog de Europese verkiezingen. Helaas, maar daaraan werd in de media nauwelijks aandacht besteed. Tenzij dan aan Guy Verhofstadt die als een eenzame zelloot aan een Europese tournee was begonnen om zijn politieke carrière een nieuwe wending te geven. De toonzetting in de media, ook in het buitenland, getuigde van een zekere meewarigheid met deze goeroe van het Europese optimisme dat steeds minder aanhangers telt. Uit angst dat de kiezers naar uiterst rechts

zullen uitwijken, wilden niet alle liberalen met Verhofstadt op de foto.

Toch is dat alles jammer. Europa speelt op vele terreinen via regelgeving ook sociaaleconomisch een bepalende rol. Zeker voor een klein land als België. Internationaal staat er een vrijhandelsverdrag tussen de EU en de Verenigde Staten op de agenda. Hiervan was Karel De Gucht de grote pleitbezorger. Want meer mochten we hierover van hem – hij voerde immers geen campagne – niet vernemen dan dat een dergelijk vrijhandelsverdrag goed zou zijn voor de economische groei en dus voor meer jobs. Door deze tactiek om zich vooral op de federale en regionale issues te concentreren konden de politici zich beperken tot datgene wat dicht bij het bed van de kiezer lag. Ten onrechte echter. Voor of tegen méér Europa is in een aantal landen een hot issue geworden.

In de meeste landen is er een opiniebeweging opgang gekomen die voor een versterking van de nationale soevereiniteit ten aanzien van de EU opkomt. Dat is het mobilisatiethema dat bij populistisch rechts, maar ook bij radicaal links vandaag opgeld doet. Radicaal links heeft echter niet overal goed weten te scoren, behalve dan in Griekenland. Maar dat is een ander verhaal. Van de andere kant is er ook een stroming aan de linkerzijde die liever voor een sociaal Europa opkomt. Het zou dus tijd zijn om eens een Europese welvaartsstaat verdragsrechtelijk uit te werken. Dat verdrag zou dan de grote massa met de soevereiniteitsoverdracht aan Brussel kunnen verzoenen en de lokroep voor een terugtrekking achter de eigen landsgrenzen kunnen overstemmen. Is dat het thema voor de toekomst? Allicht. Over vijf jaar zijn er weer Europese verkiezingen.